

Zajímavosti z historie Křivoklátska III. Křivoklátsko v držení Schwarzenbergů a Valdštejnů

(1658 - 1734)

V období vrcholném středověku a v 16. století na Křivoklátsku vzrůstal počet obyvatel. Všichni se tu snažili najít štěstí a uživit se. Rozvíjeli proto různé druhy řemesel, jako například výrobu dřevěného uhlí, dodávaného do zdejších hutí a měst, potaše, třísla, ale také skla.

Krajině to příliš neprospívalo. Kolem vsí a městských sídel se zakládaly tzv. prekární lesy, které umožňovaly nejen volně pást dobytek, ale i těžít tolik potřebné dřevo. Za Valdštejnů se tu navíc začalo rozvíjet zemědělství.

Citelné zásahy do krajiny a postupnou kolonizaci zastavila až třicetiletá válka (1618-1648) - postupně osídlované území se začalo opět vylidňovat, jádro královského loveckého hvozdu zarůstalo a získávalo podobu někdejší divočiny.

Rozvoj hutnictví, řemesel a poptávka měst zvýšily v křivoklátských lesích těžbu dřeva. Zdroj: foto autor

Třicetiletá válka a její vojáci však po sobě zanechali ještě jedno dědictví - v zemi po nich zůstalo velké množství palných zbraní, které se přímo nabízely k dalšímu lovu divoké zvěře. Tentokrát však mnohem rychlejšímu a odvážnějšímu. Na mušku se dostaly velké šelmy. Střílný prach, olověné kulky a dobře mířené výstřely se postaraly o jejich úplné vyhubení. Jedni z posledních křivoklátských medvědů padli v bělečském revíru a u Hudlic roku 1692, o tři roky později ve zdejších lesích vyhasl poslední rys.

Bitva na Bílé Hoře roku 1620. Zdroj: Wikipedie, Pieter Snayers

Jan Adolf ze Schwarzenbergu

Křivoklátsko čekal nový osud. V roce 1658 jej - poznamenané důsledky tři desetiletí trvající pustošivé války - zadlužený císař Leopold I. zastavil svému oblíbenci a věřiteli Janu Adolfu ze Schwarzenbergu. Započal tím odtržení Křivoklátska od majetku Koruny české (jeho nezczitelnost tři století před tím vymínil ve svém zákoníku Maiestas Carolina sám král Karel IV.) a současně celkem 270 let dlouhou éru, po kterou Křivoklátsko spravovala šlechta. Právě ta mu vtiskla jeho současný vzhled, v době jejího působení došlo k přetvoření zdejší přírodní krajiny na krajinu kulturní.

Jan Adolf ze Schwarzenbergu (1615 - 1683). Zdroj: Wikipedie

Nástup Valdštejnů

Etapa Schwarzenbergů na Křivoklátsku však nebyla dlouhá, trvala necelých třicet let. Postaral se o to místodržitel Království českého, hrabě Arnošt Josef z Valdštejna, který roku 1685 nabídl, že Křivoklátsko Schwarzenbergům vyplatí a sám jej dědičně odkoupí za 400 tisíc zlatých. Císař Leopold I. souhlasil, vyhradil si však právo přednostního zpětného odkupu. Smlouva byla uzavřena, panství předáno v lednu následujícího roku a Valdštejnové začali konat. Vydali zákaz lesní pastvy, poškozování mlazín dobyt看em a sběru žaludů. Tato a mnohá další opatření vedla k opětovnému rozvoji chovu spárkaté zvěře ve zdejších lesích.

Arnošt Josef z Valdštejna však roku 1708 umírá a křivoklátské panství po něm dědí jeho syn, hrabě Jan Josef z Valdštejna, místodržící Království českého a nejvyšší zemský maršálek. Hrabě Jan Josef důstojně pokračoval v otcem započatém díle. V severní části Křivoklátska nechal roku 1713 vybudovat oboru o úctyhodné rozloze 9.600 ha (tedy 96 km²), jejímž hlavním posláním byl chov a udržení lesní zvěře tak, aby nepřebíhala na sousední panství Martiniců. Těm působila nemalé škody na úrodných polích a stávala se častým terčem jejich lovců.

Stavy zvěře se podařilo zvýšit natolik, že bylo možné se navrátit k honům, a to ve velkém. Počtu i stylu. Tomu druhému na velkorysosti a opulentnosti dopřávalo štědré období baroka 17. a 18. století. Je považováno za zlatý věk lovectví. Často už ne lov, nýbrž marnivá zábava společenské smetánky doprovázená hranými představeními dle přesných scénářů, s tlumenou zámeckou hudbou na pozadí, uměleckými díly s loveckou tematikou a vybraným občerstvením o mnoha chodech. A třeskem palných zbraní k tomu. Už ne však ze země či z dobře maskovaných posedů, nýbrž z těžkých loveckých vozů, bezpečných tribun a pohodlných altánů. Zvěř se předem sháněla na určená místa, oplocená či ohraničená provazy s kusy pestré látky (tzv. "zradidla") či plnými plachtovými stěnamí. Smyslem bylo v co nejkratší době skolit co nejvíce zvěře.

Zdroj: Pixabay

Jan Josef z Valdštejna zřejmě nebyl pouze dobrý podnikatel a hospodář, nýbrž i obratný diplomat. Pro císaře Karla VI. a jeho manželku Alžbětu Kristýnu (tedy rodiče Marie Terezie, pozdější arcivévodkyně rakouské, královny uherské, české a markraběnky moravské) pořádal na Křivoklátsku vyhlášené hony.

V červnu roku 1721 tu císařovna Alžběta Kristýna za jediný den, při cestě z léčebného pobytu v Karlových Varech, skolila 138 kusů vysoké zvěře. O tři roky později, v roce 1724, padl na Křivoklátsku poslední vlk.

Císařovna Alžběta Kristýna Brunšvicko-Wolfenbüttelská (1691 - 1750),
matka Marie Terezie.
Zdroj: Wikipedie

Krátce před svou smrtí odkázal Jan Josef z Valdštejna Křivoklátsko své jediné žijící dceři Marii Anně z Valdštejna, která se roku 1723 provdala za hraběte Josefa Viléma Arnošta z Fürstenbergu.

Od Valdštejnů tak křivoklátské panství přechází dědictvím a roku 1734 i složením doplatku 200 tisíc zlatých na Fürstenbergu.

Autor článku: Ing. Zdeněk Mahler

Zdroj:
V. Cílek & kol.: Křivoklátsko, příběh královského hvozdu
Wikipedie